

Protocol spelen en (speel)materialen

Over spelen is veel te zeggen en te schrijven. Het is vaak ondergesneeuwd door alle taken die de pedagogisch werker ook binnen haar functie pakket heeft. Toch is het het belangrijkste aspect van de dag. De aandacht voor de kinderen staat centraal, en wat vinden kinderen nu lekkerder dan spelen.

Maar hoe doe je dat eigenlijk “spelen”? Is het voldoende om af en toe even reactie te geven op een vraag en verder toezicht te houden, of moet je intensief mee rennen, knutselen etc. Een antwoord op die vraag is niet zo eenvoudig, en totaal afhankelijk van de vraag van het kind of de kinderen.

In dit protocol hebben wij uitgediept wat wij binnen Mukkie verstaan onder spelen. Tevens zijn de belangrijkste waarden gesteld voor veilig spel en aanbieden van speelmateriaal.

Samen spelen:

Samen spelen lijkt heel vanzelfsprekend, maar sturing door de ouders en opvoeders is belangrijk bij het leren omgaan met andere kinderen.

Spelen gaat bij de meeste kinderen vanzelf, met bijna niets kunnen ze heerlijk spelen en vooral jonge kinderen kunnen nog helemaal opgaan in hun spel. Spelen is iets natuurlijks voor kinderen, het ontstaat uit het niets. Maar spelen is ook iets heel belangrijks. Kinderen leren op verschillende vlakken enorm veel van spelen. Spelen is goed voor de ontwikkeling van de motoriek, goed voor de cognitieve ontwikkeling (het kunnen opnemen en verwerken van kennis en informatie) en goed voor de sociale ontwikkeling. Spelen lijkt dus heel vanzelf te ontstaan en te verlopen, maar dat is niet helemaal waar. Er komt ontzettend veel bij kijken dat het kind moet leren. Het spelen met andere kinderen is ook iets dat de meeste kinderen echt moeten leren, dit gaat over het algemeen niet vanzelf.

Bij samenspelen is het van belang dat het spelen je eerste doel is, ga niet ondertussen wat in een schriftje schrijven of even een telefoontje plegen maar neem onafgebroken de tijd om echt mee te doen.

Maak bij het kleuren ook een kleurplaat of stel vragen waarom kinderen bepaalde kleuren gebruiken of wat een tekening voorstelt. Ren bij het buitenspelen mee in de stoet of wees een levend stoplicht voor de auto's. Je hebt zo interactie waardoor de kinderen langer in de activiteiten geïnteresseerd zullen blijven.

Natuurlijk is dat makkelijker gezegd dan gedaan met alle andere taken binnen het pakket van pedagogisch werker, maar je zult zien dat de werkzaamheden sneller verlopen als je echt tijd maakt tijdens de activiteiten. Kinderen zijn sneller te corrigeren en blijven langer geconcentreerd waardoor daar tijdswinst is te boeken. De taken van de pedagogisch werkers moeten zo verdeeld worden dat er op ieder moment met een activiteit iemand echt mee kan doen.

Als pedagogisch werker ben je een politie agent, een scheidsrechter en een taakverdelers.

Ontwikkelingsgebieden met betrekking tot het spel

Baby

Een heel kleine baby kan nog niet zo veel met zijn lijfje. Hij heeft vaak genoeg aan aanraking en geluiden. Het geluid van de ouders/verzorgers is daarbij erg belangrijk. Door het contact met de verzorger gaat een kindje oogcontact maken, glimlachen, geluidjes maken en brabbelen, nadoen van mimiek en geluidjes. Maar ook de ervaring van het voelen van harde, zachte, warme, droge, etc. voorwerpen levert allerlei ervaringen op voor een baby. Het kind ontwikkelt al doende een idee van zijn lijfje en hecht zich aan zijn verzorgers, waardoor hij zoveel zelfvertrouwen krijgt dat het verder de wereld kan gaan ontdekken. Door het spelen oefent een baby zijn motoriek, zijn denken en zijn geheugen. Een baby leert begrijpen wat er

gebeurt wanneer hij bepaalde dingen doet (als je tegen een bal duwt rolt die weg). Een baby leert zo ook problemen op te lossen (een bepaald blokje kan alleen maar door een bepaald gaatje).

Dreumes

Kinderen zijn tot ongeveer hun tweede jaar nog grotendeels op zichzelf gericht. Alles draait in de beleving van het kind nog om het kind en in het spel heeft het kind nog weinig anderen nodig. Natuurlijk zoekt een dreumes wel interactie, bijvoorbeeld met de ouders of een broertje of zusje. Maar meestal worden deze mensen nog niet echt opgenomen in het spel. Een dreumes kan heel erg genieten van Kiekeboe, maar pakt daarna weer zijn auto om alleen door de kamer te rijden. Een dreumes vindt het nog heel moeilijk om op zijn beurt te wachten, wil speelgoed nog helemaal niet delen en beleeft er nog geen plezier aan een ander ook iets te gunnen

Dreumes / Peuter

Dan zo rond het tweede jaar zien we een verandering plaats vinden. Het kind gaat zich wat meer naar buiten richten en raakt steeds meer geïnteresseerd in wat anderen doen. Deze interesse is nog wel erg op het kind zelf gericht. Een jonge peuter is benieuwd naar wat andere kinderen doen, maar vooral uit het eigen perspectief (kan ik dat ook spelen, wil ik dat speelgoed ook etcetera) Jonge peuters kunnen heel gezellig naast elkaar spelen en daarbij best wat aandacht aan elkaar schenken, maar het blijft bij 'naast elkaar spel' en niet 'met elkaar spelen'. Ieder kind heeft zijn eigen spel. Op deze leeftijd hebben kinderen ook nog te weinig besef van het feit dat anderen ook wensen en gevoelens hebben. Het kind is nog grotendeels op zichzelf gericht. Toch is dit naast elkaar spelen de eerste stap naar het ontwikkelen van het besef dat andere kinderen ook een mening, gevoelens en wensen hebben. Peuters die naast elkaar spelen observeren en imiteren elkaar en leren hier veel van.

Peuter

Dan rond het derde jaar zien we de eerste voorzichtige stappen naar het betrekken van andere kinderen bij het spel. We zien bij driejarige vooral samenspel ontstaan wanneer twee kinderen toevallig met hetzelfde willen spelen. Het is meer de activiteit waardoor de kinderen elkaar vinden dan het vinden van elkaar en dan samen iets gaan doen. Op oudere leeftijd zien we dat kinderen eerst een vriendje kiezen en dan samen met het vriendje verzinnen wat ze gaan doen. Bij driejarige zien we dat twee kinderen bijvoorbeeld op het poppenhuis aflopen en dan maar samen met het poppenhuis gaan spelen. Voor kinderen van drie is dit samen spelen nog wel heel moeilijk en het gaat dan ook vaak gepaard met conflicten. Peuters van drie vinden het nog heel moeilijk om speelgoed te delen en helemaal moeilijk om het eigen spel aan te passen aan de wensen van het andere kind. Voor een peuter is het nog erg moeilijk om iets te doen omdat de ander dat graag wil.

Leeftijdgericht spelen

Op Mukkie is er speelgoed geschikt voor alle leeftijdscategorieën.

Dit houdt in dat de peuters ander speelgoed ter beschikking hebben dan de allerkleinste. Veel van het peuterspeelgoed is niet geschikt voor de kleinere kinderen en moet dus apart worden aangeboden aan de grote tafel. Het slaapmoment van de allerkleinste is de beste tijd om dit aan te bieden. Omdat er ook op andere momenten gebruik moet worden gemaakt van het peutermateriaal kun je er ook voor kiezen dit individueel aan te bieden of in een afgeschermd ruimte.

Aandachtspunten zijn hierbij dan het gebruik en opruimen van klein materiaal.

Het baby speelgoed is weer niet geschikt voor de peuters om mee te spelen. Het wordt vaak op andere manieren gebruikt waardoor de levensduur en kwaliteit snel achteruit gaan.

Het speelgoed wordt daarom gescheiden bewaard in afgesloten bakken op de groep en is alleen voor de peuters vrij toegankelijk. Het is noodzaak peuters goed uit te leggen dat er verschillende speelmaterialen zijn voor hun leeftijd en dat baby speelgoed bij de baby's blijft.

Enkele voorbeelden van activiteiten met een baby:

- Sensitief spel: bellen blazen, verschillende materialen voelen, wapperen met doeken (luchtverplaatsing) muziek luisteren.
- Motorisch spel: Aan tafel blokken stapelen, of blokken voelen en botsen tegen elkaar.
- Cognitief spel: Kiekeboe

Enkele voorbeelden van speelmateriaal beschikbaar voor de peuters:

- Bambino Loco
- Lotto
- Bingo
- Geluiden bingo
- Winnie the pooh wiebelboom
- Elefant
- Muziekinstrumenten
- Klei

Individueel spelen

Er is voor kinderen niets heerlijkers dan een onverdeelde aandacht tijdens het spelen van een spelletje. Even de juf voor jezelf geldt vaak dat ze daarna weer een tijd vooruit kunnen. Tijdens individueel spel is er veel tijd voor de interactie waardoor de emotionele band tussen pedagogisch werker en kind versterkt wordt.

Je kunt individueel spel starten door met het kind mee te spelen. Beleef zijn fantasie door in zijn verhaal te stappen en mee te doen. Wanneer je specifiek individueel spel wil aan bieden in de vorm van een activiteit, moet je rekening houden met de tijdsduur van de activiteit en de externe prikkels. Wanneer de activiteit te lang duurt, of er te veel externe prikkels zijn (kinderen, geluiden, andere activiteiten) dan is de aandacht snel weg.

Box:

Voor de allerkleinste is het heerlijk af en toe zelf te kunnen spelen in een vertrouwde rustige omgeving. Een box kan de beschutting geven en voor de baby's overzicht bieden in een afgebakend speelterrein.

Enkele regels m.b.t. boxgebruik:

- Kinderen die kunnen staan mogen niet in de box.
- Geen opstap speelgoed in de box laten liggen.
- De box leeg achterlaten wanneer je een kind er uit haalt.
- Onder de box mogen ze niet staan.

Groepsspelen en samenspelen.

Wanneer je een spel of activiteit aanbiedt aan een groep kinderen zijn er een aantal zaken waar je rekening mee moet houden. Te weten: De samenstelling van de leeftijd, de grote van de groep en de tijdsduur.

Peuters houden van uitdagende activiteiten, lekker druk doen of geprikkeld worden met nieuwe materialen.

Wanneer de groep peuters te groot is, zul je merken dat ze sneller afgeleid zijn van hun doel. Ze hebben meer oog voor elkaar en daardoor zal het samenspel of de activiteit niet goed van de grond komen.

Als pedagogisch werker ben jij de geleider van de aandacht. Kies een groep van max. 4 peuters en betrek iedereen in het spel. Laat ze mee denken en helpen en gebruik hun fantasie om het spel uit te diepen.

Wanneer de aandacht is verslapt is de energie vaak op, het heeft dan geen zin om de activiteit voor te zetten. Afronden en opruimen is dan de meest logische stap.

Leer de kinderen samen op te ruimen na het spel. Gebruik hiervoor een bekend liedje zodat ze weten wat er van ze verwacht wordt.

Baby's en dreumesen zijn nog niet in staat tot samenspel.

Wanneer je samen spelen wilt bevorderen bij dreumesen moet je denken aan het sturen en begeleiden in het spel bij maximaal 2 kinderen. Het bestaande spel van de dreumes kan worden gestuurd door het stellen van vragen, er bij gaan zitten op de grond of tafel en meespelen. Zo kun je als pedagogisch werker een ander kind bij dit spel betrekken en ze kennis laten maken met elkaars fantasie.

Het samenspelen van baby's is puur zintuiglijk. Zet de baby's tegenover elkaar in de wippers of leg ze bij elkaar op het kleed en laat ze elkaar voelen en bekijken. Maak geluiden met speeltjes en geef deze om en om aan de baby's.

Vrij spel:

Tijdens vrij spel moeten er mogelijkheden worden gecreëerd voor aparte speelgebieden voor de kinderen. Denk hierbij aan het maken van speeleilandjes met verschillend speelmaterialen.

Aandachtspunten:

- Wees duidelijk – speelgoed op het eilandje blijft op het eilandje
- Beperk het aanbod in spel materiaal. Kinderen weten duidelijk wat voor materiaal ze hebben en wat ze er mee kunnen doen.
- Houd rekening met de verschillende leeftijden van de kinderen. Zet grote kinderen aan tafel en laat de kleintjes onder begeleiding zelf spelen.
- Let op de baby's: Met vrij spelende peuters/dreumesen mogen zij alleen hoog in de box of in de daarvoor bestemde afgesloten baby box spelen. Baby's zijn nog niet weerbaar en kunnen zicht niet verdedigen. In vrij spel van peuters wordt geduwd, met speelgoed gegooid etc. Wanneer de peuters/dreumesen aan tafel spelen of op bed liggen is het de ideale tijd om op de grond met de baby's te spelen.

Aankoop (speel)materialen

De kinderen spelen intensief met al het speelgoed op Mukkie. Het ene moment gaat het in de mond en het volgende moment ligt het op de grond. Voor het reinigen van speelgoed is het protocol schoonmaken van materiaal en omgeving opgesteld. Hier vind je de maatregelen die getroffen worden om de verspreiding van ziektekiemen te voorkomen.

Hieronder staan de aandachtspunten voor de aankoop van (speel)materialen uitgesplitst op onderwerp. Zo kun je terugvinden waar je op kunt letten indien je iets nieuws wilt aanschaffen. Indien er iets niet terug te vinden is binnen dit protocol, is het belangrijk en noodzakelijk dit in de groep te bespreken om te verzekeren dat er goed materiaal wordt aangeschaft.

Textiel

- Het textiel moet gewassen en gedroogd kunnen worden.
- Er mogen geen tweedehands textiele meubelen worden aangeschaft. Hier kunnen veel huismijten in zitten.
- Tapijt mag alleen laagpolig zijn.
- Verkleedkleden worden op 40 graden gewassen op het langste programma.

Knuffels

- Knuffels dienen wasbaar te zijn. Denk hierbij aan de grote en het materiaal.
- Liever geen tweedehands knuffels. Anders eerst wassen en drogen voor gebruik.

Speelgoed

- Duurzaam speelgoed, geen goedkoop plastic dit kan scheuren en scherpen hoeken achterlaten waar de kinderen zich aan kunnen snijden.
- Al het speelgoed moet wasbaar zijn om alle ziektekiemen en bacteriën te bestrijden.
- Geen kleine openingen. Hier kunnen kinderen vingers in stoppen en kan vuil zich makkelijk ophopen
- Geen kleine onderdelen. De kleine onderdelen kunnen worden ingeslikt wat een groot gezondheidsrisico met zich mee kan brengen.
- Zo min mogelijk losse onderdelen. Losse onderdelen raken vaak kwijt waardoor een spel niet meer te spelen is en vergeten in de kast raakt.
- Koortjes of touwtjes aan het speelgoed mogen niet langer zijn dan 20cm.

Materialen

- Stofvrijkrijt
- Geen producten op chemische basis, zoals secondelijm of plakverwijderaar.

Decoratie

- De decoraties moeten te reinigen zijn of na vervuiling weggegooid kunnen worden.
- Er mogen alleen allergeen planten worden aangeschaft die geen stuifmeel verspreiden. Dit geldt voor binnen en buiten planten.

Kapot speelgoed

Kapot speelgoed kan een groot gevaar vormen voor de veiligheid van de kinderen. Kapot plastic kan scherpen hoeken hebben, kapot hout speelgoed heeft splinters en in kapot speelgoed kunnen ziektekiemen zich goed huisvesten. Controleer ook de knuffels, en textiel speelgoed op de stiknaden. Los draad kan afgerafeld worden wat gevaar kan opleveren voor eventuele verstikking.

Beschadigd of kapot speelgoed dient direct te worden verwijderd en/of vervangen.

Minstens 1 maal per maand moet al het speelgoed worden nagelopen op scheuren etc. Al het speelgoed wat niet voldoet, dient direct te worden gerepareerd indien mogelijk of worden weggegooid.

Onderhoud en opbergen speelgoed

- Speelgoed wordt uitsluitend bewaard in afgesloten bakken of kasten
- Verontreinigd speelgoed wordt direct gereinigd.
- Speelgoed wat door kinderen in de mond wordt gestopt wordt dagelijks gereinigd.
- Speelgoed dat niet in de mond genomen wordt moet wekelijks gereinigd worden.
- Er is alleen duurzaam en slijtvast speelgoed bij de groepen
- Binnen en buiten speelgoed moet apart worden gehouden om in het binnenmilieu straatvuil te voorkomen.
- Laat kinderen na gebruik speelgoed direct opbergen. Dit om eventuele ongelukken te voorkomen en speelgoed langer netjes te houden.

Stoffen speelgoed, verkleedkleden

-Alle verkleedkleding, stoffen speelgoed en knuffels worden maandelijks gewassen en moeten na afloop van wasbeurt drogen in de wasdroger.

Verkleedkleding, speelgoed en knuffels die in contact is geweest met zieke kinderen moet na dragen gewassen en gedroogd worden. Denk hierbij aan verkoudheid, koortslip etc.

- Er worden alleen knuffels aangeboden die wasbaar zijn vanaf 40 °C.
- Niet wasbaar textiel wordt voorzien van een mijtwerende hoes

Regels m.b.t. spelen

- Speelgoed na gebruik met de kinderen opruimen.
- Na het opruimen de groepsruimte nalopen op kleine achtergebleven voorwerpen.
- Zwaar speelgoed mag niet op hoge kasten worden geplaatst. Denk aan poppenhuizen of garage's, dit kan naar beneden worden getrokken en ernstig letsel veroorzaken.
- Klein speelgoed zoals kralen mogen alleen door de grote kinderen worden gebruikt indien zij alleen wakker zijn, of in een afgeschermd gebied van de kleine kinderen.
- Speelgoed dient te worden aangepast op leeftijd. Dit betekent geen groot speelgoed voor de kleintjes, maar ook geen klein speelgoed voor de grote kinderen.
- Er mag binnen niet gefietst worden tenzij de situatie het toelaat. Denk hierbij aan 2 kinderen die vrij kunnen spelen in de middelste ruimte.
- Er mag binnen niet worden gegooid met voorwerpen.
- Kinderen leren: Uitkijken in de buurt van ruiten.